

Luka 1,26-33

Propovijed: **Sin Svevišnjega**
napisao Danijel Dragaš

2022.

BOG ŠALJE ANĐELA

1. (Luka 1,26-27)

U šestom mjesecu posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici koja je postala ženom jednom čovjeku iz doma Davidova. Njemu je bilo ime Josip. A djevici bijaše ime Marija.

Vjerojatno se radi o vremenu kada je Elizabeta bila trudna šest mjeseci. Isti anđeo koji se prikazao Zahariji sada se prikazuje djevici Mariji.

Riječ „djevica“ nije značila autoru koji ovo piše, niti tadašnjoj kulturi, ono što znači nama danas u tradiciji kojoj smo odrasli.

Djevica na grčki je *parthenos*. značenje riječi je: djevojka ili neoženjena kćer.

Riječ „djevica“ ovdje se ne odnosi prvenstveno na seksualno iskustvo žene, nego na njezinu dob.

1.1. Iako riječ jasno pokazuje da je Marija bila djevica — što i jest istina — smisao u ovom kontekstu naglašava da je Marija bila u godinama za udaju. U to vrijeme rabini (učitelji) su postavili minimalnu dob za udaju na 12 godina naviše. Većinom su se žene udavale sa 15 ili 16 godina, a sa 17 godina si već bila prestara za udaju.

Kasnija kršćanska tradicija, osobito pod utjecajem nekih crkvenih otaca i srednjovjekovne zapadne teologije, pridavala je Marijinu djevičanstvu dodatno teološko značenje povezano s Kristovom bezgrešnošću. No Luka u ovom trenutku jednostavno opisuje Mariju kao *parthenos* – mladu neudanu ženu zaručenu za Josipa.

1.2. Tekst nam govori da Bog šalje anđela u galilejski grad Nazaret. Nazaret je bilo malo mjesto koje se nalazi sjeverno od Jeruzalema. Iz Judeje se trebalo uspinjati prema Galileji.

Šest kilometara sjeverozapadno od Nazareta nalazi se mjesto zvano Seforis.

Arheolozi su ondje pronašli bogatu povijesnu ostavštinu koja uključuje židovski, rimski i arapski narod. U Seforu se nalazila jedna od mnogih palača koje su posjedovali Herodski kraljevi.

Nazaret je bio okružen Seforisom, a vjerojatno su ljudi iz Nazareta bili zanatlije koji su gradili te palače i građevine. Znamo da je Josip, Isusov zemaljski otac, bio tesar. Pretpostavljam da je i Isus s ocem radio na tim palačama.

1.3. Čitamo u tekstu da je Marija bila zaručena za čovjeka iz Davidova doma. Zašto je važno da je Josip bio iz Davidove loze?

Kasnije ćemo vidjeti da je proročanstvo o Isusu izravno povezano s obećanjem koje je Bog dao Davidu — obećanjem da će iz njegova doma doći Kralj koji će vladati zauvijek.

I upravo zato Luka naglašava Josipovo podrijetlo.

1.4. Netko će reći: „Ali Josip nije bio Isusov biološki otac.“

To je istina.

Ali vjerujem da Luka ovdje ne želi naglasiti krvno srodstvo, nego Isusovo zakonsko pravo na Davidovo prijestolje.

U židovskoj kulturi sin je pripadao očevu domu. Preko svoga zakonskog oca nasljeđivao je obiteljski identitet, položaj i prava koja su pripadala toj obitelji.

1.5. Ako pogledamo i Isusovo rodoslovlje, vidimo da se u njemu nalaze ljudi iz drugih naroda, poput Rahabe iz Kanaana i Rute Moapke. To pokazuje da Božji plan nije bio ograničen samo na krvno podrijetlo, nego na ljude koji su postali dio njegova naroda¹.

Zato, iako Josip nije bio Isusov biološki otac, preko njega Isus prima zakonsko pravo na Davidovo prijestolje. On je zakoniti Davidov nasljednik.

1.6. (Luka 1,28)

Kad anđeo uđe k njoj, reče joj: „Raduj se, Milosna! Gospodin je s tobom!“

Kada se anđeo obraća Mariji riječima „milosna“, što time misli?

U Luka 1,29 vidimo da je Marija zbunjena zbog njegove izjave.

Mislim da anđeo ovdje želi reći: „Marija, primila si nevjerojatan dar od Boga – roditi ćeš Mesiju, kojega izraelski narod već dugo očekuje!“

1.7. Dalje anđeo govori da je Gospodin s njom. Riječ „Gospodin“ u Bibliji se koristi na dva načina:

1. Gospodin Jahve, Stvoritelj svega, onaj koji se objavio Mojsiju na Sinajskoj gori u obliku gorućeg grma.
2. Gospodin kao čovjek – Mesija, Kralj, Spasitelj, Isus Krist.

Gospodar je netko kome dugujemo svoju odanost i komu trebamo služiti. Židovi nisu Boga nazivali Jahve, jer su vjerovali da je to ime presveto za njihove usne. Umjesto toga, zvali su ga Gospodin.

U ovom kontekstu vjerujem da anđeo govori o Jahvi. On poručuje Mariji da je Bog s njom. A ako je Bog s tobom, onda nije protiv tebe – logično.

1.8. U Starom Zavjetu, kada bi se prorok obratio Izraelu riječima: „Gospodin je s vama,“ to je značilo: „Bog vas nije zaboravio. On se sjeća obećanja koja vam je dao. On će ih ispuniti. On je još uvijek tu.“

¹ Matej 1,5; Jošua 2; Knjiga o Ruti.

To su bile riječi utjehe i ohrabrenja za židovski narod: „Gospodin je s vama, Izraele. On vas nije napustio².“

1.9. (Luka 1,29)

Zbog te izjave ona se smete i počne razmišljati što bi značio taj pozdrav.

Kao što sam već rekao, Marija još ne zna zašto je Bog pokazao milost upravo prema njoj.

TITULA „SIN SVEVIŠNJEGA“

2. (Luka 1,30-33)

Anđeo joj reče: „Ne boj se, Marijo, jer si dobila milost kod Boga. Evo začet ćeš u svome krilu i roditi Sina komu ćeš nadjenuti ime Isus. On će biti velik i bit će Sinom Svevišnjega. Gospodin Bog dat će mu prijestolje Davida, oca njegova. On će kraljevat nad domom Jakovljevim zauvijek. I kraljevanju njegovu neće biti kraja.“

Anđeo govori Mariji da će dar koji će primiti biti dijete – Sin Svevišnjega – i da će ona biti njegova majka.

2.1. Ovdje ćemo stati na trenutak. U našoj kršćanskoj tradiciji, barem ja osobno, shvatio sam da je Isus došao od Boga Oca i da je dio Njega, isto kao što smo i mi dio naših roditelja.

Ali razlika između nas i Isusa je u tome da on nije dio stvorenog reda kao mi – priroda, ljudi, životinje, svemir, svijet. On je dio božanstva. U njemu teče božanska krv – stvaralačka, bezvremenska, neograničena. I tako sam do nedavno razumio titulu Sin Svevišnjega. I vjerujem da mnogi kršćani tako i dalje gledaju na taj izraz.

2.2. Kada proučavamo Bibliju, posebno Evanđelja, vidimo da su svećenici Sanhedrina stalno ispitivali Isusa: „Jesi li ti Mesija? Jesi li ti Sin Božji? Jesi li ti Sin Čovječji?“

Isus sam za sebe koristi te naslove: Sin Božji, Sin Čovječji. I ja vjerujem da oni imaju isto značenje.

Da bismo to razumjeli, moramo otići u Stari Zavjet – u vrijeme kralja Davida. Tada Bog, preko proroka Natana, daje obećanje Davidu da će podići potomka iz njegove loze koji će vladati Božjim kraljevstvom zauvijek.

2.3. U (2. Samuelova 7,12-16) Bog kaže:

„I kad se ispune tvoji dani i počineš kod svojih otaca, podići ću tvoga potomka nakon tebe, koji će se roditi od tvoga tijela, i utvrdit ću njegovo kraljevstvo. On će sagraditi dom imenu mojem, a ja ću utvrditi njegovo prijestolje zauvijek. Ja ću njemu biti otac, a on će meni biti sin: ako učini što zlo,

² Izaija 41,10; Jeremija 1,8; Hagaj 1,13; Zaharija 8,23

kaznit ću ga ljudskom šibom i udarcima kako ga zadaju sinovi ljudski. Ali svoje naklonosti neću odvratiti od njega, kao što sam je odvratio od Šaula koga sam uklonio ispred tebe. Tvoja će kuća i tvoje kraljevstvo trajati dovijeka preda mnom, tvoje će prijestolje čvrsto stajati završavajući.

2.4. Bog preko proroka Natana govori Davidu:

„Kad se ispune tvoji dani i počineš kod svojih otaca, podići ću tvoga potomka nakon tebe... utvrdit ću njegovo kraljevstvo... Tvoja će kuća i tvoje kraljevstvo trajati dovijeka preda mnom; tvoje će prijestolje čvrsto stajati završavajući.“

Na prvi pogled mogli bismo pomisliti da Bog ovdje govori samo o jednom Davidovu sinu. Ali kada pažljivije čitamo tekst, vidimo da naglasak nije prvenstveno na jednome potomku, nego na Davidovu prijestolju i kraljevstvu koje će trajati dovijeka.

2.5. Znamo da je nakon Davida na prijestolje sjeo njegov sin Salomon. Upravo je on sagradio Hram o kojem Bog govori kada kaže: „On će sagraditi dom imenu mojemu.“

Ali kada Bog odmah zatim kaže: „Utvrdit ću njegovo prijestolje zauvijek“, ne govori o tome da će Salomon osobno vladati zauvijek. Govori o Davidovu kraljevskom domu. Drugim riječima, Davidova kraljevska loza neće biti odbačena kao što je bio odbačen Šaul.

I upravo to vidimo kroz cijelu povijest izraelskoga naroda. Nakon Davida na prijestolju se izmjenjuju njegovi potomci³.

2.6. Zatim Bog govori: „Ako učini što zlo, kaznit ću ga ljudskom šibom i udarcima kako ih zadaju sinovi ljudski.“ Ovdje Bog govori o Davidovim potomcima koji će tijekom stoljeća sjediti na njegovu prijestolju. Mnogi od tih kraljeva nisu ljubili Boga. Okretali su narod idolima, živjeli sebično i odbacivali Božje zapovijedi. Zato ih je Bog kažnjavao, uklanjao s prijestolja i na njihovo mjesto dovodio druge kraljeve⁴.

2.7. Ali odmah nakon toga Bog dodaje nešto nevjerojatno:

„Svoje naklonosti neću odvratiti od njega kao što sam je odvratio od Šaula.“

Sklon sam vjerovati da se ovdje riječ „njega“ ne odnosi samo na jednoga kralja, nego na Davidov kraljevski dom.

Drugim riječima, bez obzira koliko pojedini kraljevi budu neposlušni, Bog neće poništiti obećanje koje je dao Davidu. Njegovo prijestolje neće završiti kao Šaulovo. Bog će ostati vjeran svome obećanju.

2.8. I upravo zato riječi anđela Gabriela upućene Mariji dobivaju svoju punu snagu.

Anđeo kaže: „Gospodin Bog dat će mu prijestolje Davida, oca njegova. On će kraljevati nad domom Jakovljevim dovijeka i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.“

³ 1. Kraljevima 1–11; 2. Kraljevima 8–25

⁴ 1. Kraljevima 11,9–13; 2. Kraljevima 17,7–23; 2. Ljetopisa 36,15–21

Sada se ispunjava ono što je Bog obećao Davidu gotovo tisuću godina ranije.

Ne dolazi samo još jedan Davidov potomak.

Dolazi Kralj koji će zauvijek sjediti na Davidovu prijestolju.

2.9. I meni je upravo ovdje prekrasno vidjeti Božju vjernost.

Kroz stoljeća su se na Davidovu prijestolju izmjenjivali dobri i loši kraljevi. Većina njih razočarala je Boga i svoj narod.

Ali Bog nije zaboravio svoje obećanje.

Ostao je vjeran onome što je rekao Davidu.

I sada, kada Gabriel govori Mariji da će njezin Sin vladati zauvijek, vidimo da Bog ispunjava upravo ono što je obećao preko proroka Natana.

To je još jedan dokaz da Bog ne zaboravlja svoja obećanja. Možda čovjek mora čekati desetljećima ili stoljećima, ali kada Bog nešto obeća, on će to i ispuniti.

VRIJEME POLITEIZMA

3. Kojim jezikom Bog ovdje govori? Bog koristi ideju koja je bila razumljiva Davidu. U vrijeme politeizma (mnogoboštva) se vjerovalo da bilo koji nežidovski kralj koji je vladao svojom zemljom predstavlja svoga boga koji je na nebesima.

Oni su vjerovali da se bog nekako manifestira, lokalizira u ljudskom biću i predstavlja svoju vlast i moć kroz to biće.

3.1. Tako, na primjer, faraon kralj Egipta je bio „sin boga sunca koji se zvao Ra“, kralj Babilona je bio „sin boga Marduk“.

Bog koristi tu ideju (teološko vjerovanje) i kralju Davidu daje obećanje da će on jednog dana, kao Jahve Kralj svemira, Stvoritelj svega, predati svu svoju vlast tom ljudskom biću, koji će biti njegov predstavnik na zemlji zauvijek.

3.2. Bog je rekao: „On će biti moj Sin, a ja ću biti njegov Otac.“

I od tada termini Sin Čovječji, Sin Božji, Mesija – na grčkom Kristos – ostaju u židovskom jeziku nazivi za onoga koji će vječno vladati Božjim kraljevstvom. Proroci, na primjer, u svojim pismima koriste taj termin kada žele najaviti dolazak „Jednog“.

Primjeri:

(Danijel 7,13–14)

Gledah u noćnim viđenjima i gle, na oblacima nebeskim dolazi kao Sin čovječji. On se približi Pravednome i dovedu ga k njemu. Njemu bi predana vlast, čast i kraljevstvo, da mu služe svi narodi, plemena i jezici. Vlast njegova je vječna i nikada neće proći, kraljevstvo njegovo neće propasti.

(Jeremija 23,5-6)

„Evo dolaze dani“ — riječ je Jahvina — „podići ću izdanak pravedni. On će vladati kao kralj i biti mudar i činit će pravo i pravicu u zemlji. U njegove će dane Judeja biti spašena i Izrael će živjeti spokojno...“

3.3. Tako da, kada autori pišu da će on biti Sin Svevišnjega, oni ne žele nama čitateljima prvenstveno dati do znanja da je Isus doslovno metafizički došao od Boga Oca. Oni žele istaknuti da sada dolazi na scenu davno obećani Sin koji će vječno vladati Izraelskim kraljevstvom i ostatkom svijeta. Sada dolazi vidljiva slika (Isus) nevidljivog Boga (Jahve).

3.4. Poslije smrti kralja Davida, titule Sin Božji, Sin Čovječji, Mesija nasljeđivali su ljudi koji su bili iz Davidove loze. Oni nisu ispunili ulogu koju je Bog obećao Davidu. Zašto? Zato jer su bili sebična, blesava, grešna ljudska bića koja su težila za svojom slavom, a ne Božjom⁵.

Ali svejedno, oni su bili nosioci te titule koju će jednog dana preuzeti Sin sa velikim „S“, a to je Isus Krist. On je davno obećani Mesija koji će vladati nad Izraelom i ostatkom svijeta zauvijek.

I Marija to prepoznaje u izjavi anđela kad joj je rekao da će ona biti majka Sina sa velikim „S“. Njezin Sin će ispuniti Božje obećanje dano Davidu: „Ja ću njemu biti Otac, a on će meni biti Sin, on će vladati mojim kraljevstvom zauvijek.“

3.5. Za kraj, u Luki 1,31 čitamo: „Nazvati ćeš ga Isus.“

⁵ Prva knjiga o Kraljevima 11,4–6; Druga knjiga o Kraljevima 21,1–9; Jeremija 22,13–17; Druga knjiga Ljetopisa 36,11–14

Andeo daje upute isto kao i Zahariji: „Kada se dijete rodi Marija, dati ćeš mu ime Isus.“